

Археолошка мапа Србије

Сребрни новчићи Скордиска (I век пре наше ере)

У време дивова

Обновљена истраживања Жидовара.-Келтска или дачка тврђава? - Куће од прућа и земље. - У имену се крију дивови

После дугогодишње паузе, овог лета су обновљена ископавања Жидовара, утврђења које се налази двадесетак километара јужно од Вршца и спада у најбогатија археолошка налазишта у југоисточној Европи. Смештен у долини Караша, на природном пролазу од Подунавља до карпатског залеђа (које је представљало извор сировина). Жидовар су насељавали припадници бројних култура, почев од раног бронзаног доба (око 2000.године пре наше ере) па све до избијања римских легија на леву обалу Дунава (крај првог века наше ере).

Ратници Скордисци - II век пре наше ере

„Са три стране заштићен стрмим усецима и потпуно неприступачан, Жидовар се окомито спушта према долини реке Караш и личи на праву пољску тврђаву. Једино му се може прићи са западне стране на којој су археолози, претраживањем површине, открили остатке утврђеног дела подграђа које је било двоструко веће од саме акрополе.

Жидоварска тврђава је била јака нарочито у првом миленијуму пре наше ере, заштићена рововима, земљаним бедемима и дрвеним палисадом. Једино се на западној страни налазило право насеље, као што показује материјал, индентичан ономе откривеном унутар саме тврђаве. То сведочи да је подграђе Жидовара трајало упоредо са утврђењем”, каже Милош Јевтић, руководилац истраживања на овом локалитету, доцент на Филозофском факултету у Београду.

Село Скордиска у српском Подунављу

Мада је још професор Бранко Гавела тврдио, на основу истраживања изведених од 1948. до 1977.године, да је Жидовар келтска тврђава, тешко се може са сигурношћу рећи ко су били становници најмлађег насеља – келтско племе Скордиска или Дачани. Скордисци су још од 3. века пре наше ере упадали и пљачкали Грчку и Македонију. Као и друга келтска племена били су одлични коњаници са дугим, гвозденим мачевима, страх и трепет за све суседне народе. Њихови упади су дозлогрдили римским војницима и, 84. године пре наше ере, чувени војсковођа Луције Корнелије Сципион Азијаген наноси им страховит пораз. Протерао их је на дунавске аде и леву обалу реке.

Сципионова победа

Можда је тада, почетком I века пре наше ере, тај део избеглих Скордиска основао своје утврђење – Жидовар. Питање да ли је Жидовар припадао једнима или другима, не може дефинитивно да се реши. Истина је, вероватно, негде у средини...

„Културни слој Жидовара износи око пет метара, што га сврстава у најбогатија праисторијска налазишта на овим просторима. Ове године, међутим, највише се радило на откривању најмлађег насеља.

Украсни предмети омиљени код Скордиска

Куће су биле великих димензија (око 30 метара квадратних), рађене од дрвених облица, прућа и земље помешане са сламом. Унутар њих налазиле су се мале калотасте пећи потковичасте основе. Откривени су трагови топљења гвожђа (згура), посуде за ливење метала, делови калупа. Најзначајнији међу покретним налазима су ножићи од гвожђа, врхови стрела и копља, окови, сребрни новчић и фигура фибуле. Фибуле су за археологе посебно вредне јер могу прецизно да кажу када је насеље трајало.

Необично име

- Шта очекујете од следећег истраживања?
- Настојаћемо да јасно дефинишемо насеља Дачана и Скордиска и да полако уђемо у старије насеље које, према неким пробним испитивањима, припада 5. и 4. веку пре наше ере.

Археолошко налазиште Жидовар

- Жидовар има необично име. Зна ли се нешто о етимологији назива?

- На територији данашње Румуније постоји локалитет који се зове Ђетаца Жидовилор, што би у преводу значило тврђава малих џинова. У околини Жидовара живи претежно румунско становништво па је романска основа речи жидов (џин) спојена са мађарском речцом “вар”, која означава град. Утврђење Жидовар се моћно уздиже над равницом и на градској капији постоје остаци великих кула, па је народна машта у неимарима старог града препознала дивове – каже Милош Јевтић.

Руководилац пројекта „Систематско археолошко истраживање Жидовара” је академик Драгослав Срејовић, а Милошу Јевтићу у ископавању помажу Мирослав Лазић и Миодраг Сладић, стручни сарадници Филозофског факултета у Београду. У истраживањима учествују и Народни музеј из Вршца и Истраживачка станица „Петница”.

Светлана Марковић